

Τεχνική υποστήριξη για τη διαδικασία αποϊδρυματοποίησης στην Ελλάδα
Σύμβαση επιχορήγησης: SRSS/S2019/02

Σελίδα | 1

Άσκηση χαρτογράφησης και ανάλυση/ανασκόπηση των υπηρεσιών και των διαδικασιών υποστήριξης που εφαρμόζονται σε επίπεδο τοπικής κοινότητας στην Ελλάδα

Παραδοτέο 8 (σύμφωνα με το Πλάνο εργασίας) με βάση το Στοιχείο 2, Αποτέλεσμα 2.1
Δράση 2.1.2 «Ανάπτυξη μεθοδολογιών και διαδικασιών αποϊδρυματοποίησης»

Αναγνώριση συνεισφοράς & Δικαιώματα

Απόδοση προέλευσης: Παρακαλούμε να χρησιμοποιείτε την εξής παραπομπή για αυτό το έργο: European Association of Service providers for Persons with Disabilities (EASPD), Βρυξέλλες, Απρίλιος 2021.

Σελίδα | 2

Copyright: Copyright © EASPD 2021. Με την επιφύλαξη παντός νομίμου δικαιώματος. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή, η αποθήκευση ή η εισαγωγή κανενός τμήματος αυτού του εντύπου σε σύστημα ανάκτησης χωρίς την προηγούμενη άδεια των κατόχων πνευματικών δικαιωμάτων.

Ευχαριστίες

Το European Association of Service providers for Persons with Disabilities (EASPD) θα ήθελε να ευχαριστήσει τον Βασίλη Καλοπίση, τον Ευάγγελο Αυγουλά και την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία για τη συνεισφορά τους στην παρούσα έκθεση.

Το παρόν έντυπο εκδόθηκε με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	4
Χαρτογράφηση υφιστάμενων υπηρεσιών και διαδικασιών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων που λείπουν	5
Υγειονομική περίθαλψη.....	7
Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για παιδιά	7
Οικογενειακές παροχές.....	8
Κοινωνικές υπηρεσίες και δομές.....	9
Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση.....	11
Δομές στέγασης και φροντίδας.....	13
Αναδοχή και υιοθεσία.....	14
Υπηρεσίες για ευάλωτες ομάδες.....	16
Προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.....	17
Υποστήριξη.....	18
Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση.....	20
Στέγαση.....	24
Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για άτομα με αναπηρία	25
Υγειονομική περίθαλψη – Ασφάλιση.....	25
Επιδόματα.....	25
Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση.....	26
Υποστηριζόμενη διαβίωση.....	28
Στέγαση.....	28
Απασχόληση.....	29
Συνηγορία.....	29
Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για ηλικιωμένους	30
Επιδόματα.....	30
Υποστηριζόμενη διαβίωση.....	31
Στέγαση.....	32
Συστάσεις	33
Συμπεράσματα	36

Εισαγωγή

Το παρόν έγγραφο χαρτογραφεί τις υφιστάμενες υπηρεσίες και διαδικασίες για τις τέσσερις ομάδες στόχου του έργου: παιδιά με και χωρίς αναπηρία, άτομα με αναπηρία και ηλικιωμένους. Η διαδικασία αυτή πραγματοποιήθηκε μέσω δευτερογενούς έρευνας της σχετικής βιβλιογραφίας και με την υποστήριξη των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, εξετάζοντας τις υφιστάμενες υπηρεσίες και διαδικασίες, επισημαίνοντας τις υπηρεσίες που λείπουν και παρέχοντας συστάσεις.

Σελίδα | 4

Το σύστημα υγείας της Ελλάδας έχει υποστεί σημαντικό μετασχηματισμό και έχει στραφεί προς μια πιο σύγχρονη, αποδοτική και βιώσιμη προσέγγιση. Η χώρα επιδιώκει να δημιουργήσει ένα λειτουργικό σύστημα πρωτοβάθμιας περίθαλψης και παρέχει ολοκληρωμένη υγειονομική ασφάλιση σε όλους τους πολίτες. Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με το προφίλ υγείας της Ελλάδας για το 2019, η χώρα παρουσιάζει έλλειψη μηχανισμών που να επιτρέπουν τον επαρκή σχεδιασμό και τη βέλτιστη κατανομή των υλικών και ανθρώπινων πόρων. Οι υπηρεσίες είναι συγκεντρωμένες ως επί το πλείστον σε μεγάλες πόλεις, ενώ οι επαρχιακές περιοχές παρουσιάζουν έλλειψη τόσο σε εξειδικευμένο προσωπικό όσο και σε υποδομές.¹

Σε ό,τι αφορά τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής πρόνοιας, ορισμένες πρωτοβουλίες διευκολύνουν την πρόσβαση και βελτιώνουν τη διαχείριση και την παροχή των υπηρεσιών της, ενισχύοντας το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας μέσω της βελτίωσης της στόχευσης και της αποδοτικότητας και αντιμετωπίζοντας παράλληλα τον κατακερματισμό. Το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από έλλειψη επαρκούς σχεδιασμού, διοικητικές και λειτουργικές αδυναμίες και κατακερματισμένη εφαρμογή κοινωνικών παροχών και προγραμμάτων. Ωστόσο, στη διάρκεια των τελευταίων ετών, έχουν ληφθεί πολλές δημόσιες πρωτοβουλίες, οι οποίες έχουν αρχίσει να αντιμετωπίζουν αυτές τις ανεπάρκειες, βελτιώνοντας τη στόχευση και την αποδοτικότητα.²

Επιπλέον, είναι γενικά αποδεκτό ότι οι υφιστάμενες υπηρεσίες πάσχουν από έλλειψη συνεχούς χρηματοδότησης και επαρκούς αριθμού προσωπικού, ενώ δεν αντιμετωπίζουν ικανοποιητικά τις συνολικές ανάγκες του πληθυσμού, ιδίως σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές. Η Στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, η οποία αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Δράσης 1.1.1 του συνεχιζόμενου έργου τεχνικής υποστήριξης, προτείνει την ανάπτυξη και την ενίσχυση υφιστάμενων υπηρεσιών παράλληλα με την ανάπτυξη μιας σειράς συστημάτων προσωποκεντρικής υποστήριξης στην τοπική κοινότητα, στο σπίτι και με τη μορφή προσωπικής βοήθειας, όπου απαιτείται. Η ανάπτυξη αυτών των στοιχείων θα πρέπει να ανταποκρίνεται στα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ατομικές ανάγκες και να συμμορφώνεται με τα κριτήρια της διαδικασίας αποϊδρυματοποίησης.

Η φροντίδα και οι υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας αναφέρονται στο φάσμα των υπηρεσιών που επιτρέπουν στα άτομα να ζουν στην τοπική κοινότητα και, στην περίπτωση των παιδιών, να μεγαλώνουν σε μια οικογένεια ή σε ένα περιβάλλον οικογενειακού τύπου αντί ιδρύματος. Περιλαμβάνει βασικές υπηρεσίες, όπως η στέγαση, η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η απασχόληση, ο πολιτισμός και η ψυχαγωγία, στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση όλοι, ανεξάρτητα από το είδος της αναπηρίας τους ή το επίπεδο υποστήριξης που χρειάζονται. Αναφέρεται

¹ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/2019_chp_gr_english.pdf

² Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας στην Ελλάδα, Έκτακτη έκθεση (Flash Report) του ESPN 2018/59

επίσης σε εξειδικευμένες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής βοήθειας για άτομα με αναπηρία και της προσωρινής φροντίδας. Επιπλέον, ο όρος περιλαμβάνει την οικογενειακή και οικογενειακού τύπου φροντίδα για παιδιά, συμπεριλαμβανομένης της υποκατάστατης οικογενειακής φροντίδας, καθώς και προληπτικά μέτρα για πρόωμη παρέμβαση και στήριξη της οικογένειας.

Χαρτογράφηση υφιστάμενων υπηρεσιών και διαδικασιών υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων που λείπουν

Σε αυτήν την ενότητα γίνεται λεπτομερής καταγραφή των υφιστάμενων κοινωνικών υπηρεσιών, προγραμμάτων, οικονομικών παροχών και διαδικασιών υποστήριξης που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα. Η ανάλυση γίνεται θεματικά με βάση την ομάδα στόχου: παιδιά, παιδιά με αναπηρία, ενήλικες με αναπηρία και ηλικιωμένοι. Πρόκειται για υπηρεσίες υποστήριξης που απευθύνονται στις ανωτέρω ομάδες στόχου στην τοπική κοινότητα ή/και υπηρεσίες για την υποστήριξη της μετάβασής τους από δομές ιδρυματικού τύπου στην τοπική κοινότητα.

Ταυτόχρονα, οι διαδικασίες και οι υπηρεσίες που καταγράφονται σε κάθε κεφάλαιο ομαδοποιούνται σύμφωνα με τους κύριους τομείς της καθημερινής συλλογικής ζωής (στέγαση, εργασία, εκπαίδευση, υγεία κ.λπ.), ώστε ο αναγνώστης να έχει κάθε φορά μια πιο συνεκτική εικόνα του αντίστοιχου πλαισίου φροντίδας. Αντίστοιχα, μαζί με τις υφιστάμενες κοινωνικές υπηρεσίες και διαδικασίες, καταγράφουμε επίσης τις ελλείψεις που εντοπίσαμε για κάθε ομάδα στόχου και σε κάθε τομέα.

Από την έρευνά μας προκύπτει ότι το πρώτο βήμα για κάθε διαδικασία λήψης κοινωνικών υπηρεσιών ή/και κοινωνικών παροχών και από τις τέσσερις ομάδες στόχου είναι να απευθυνθούν στις κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου τους και ειδικά στα κέντρα κοινότητας. Οι δήμοι της Ελλάδας λειτουργούν σήμερα ως σημεία αναφοράς, διασυνδέοντας και παραπέμποντας δυνητικούς δικαιούχους στις κοινωνικές υπηρεσίες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

Ειδικά στην περίπτωση των παιδιών και των ενηλίκων με αναπηρία, τα αιτήματα υποστήριξης βασίζονται στην πιστοποίηση της αναπηρίας ή της χρόνιας πάθησής τους, την οποία λαμβάνουν από τα κέντρα πιστοποίησης αναπηρίας και πρέπει να υποβάλλουν μαζί με την αίτησή τους σε οποιαδήποτε υπηρεσία.

Ωστόσο, η γραφειοκρατία, ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών, ο κατακερματισμός της νομοθεσίας και η απουσία αυτοματοποιημένων και ψηφιακών διαδικασιών αποτελούν εμπόδια που παρακωλύουν την εργασία του προσωπικού των κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και την αποτελεσματική ένταξη και υποστήριξη των δικαιούχων στις κοινωνικές υπηρεσίες για τη λήψη των παροχών που δικαιούνται. Δυστυχώς, η έλλειψη προσβασιμότητας στο δομημένο περιβάλλον συχνά δεν επιτρέπει στα παιδιά και τους ενήλικες με αναπηρία, καθώς και στους ηλικιωμένους, να μεταβαίνουν στα σημεία παροχής κοινωνικής φροντίδας.

Τέλος, στο παρόν έγγραφο και πριν τον επίλογο, όπου συνοψίζονται τα συμπεράσματα αυτής της καταγραφής, παρουσιάζουμε προτάσεις που στοχεύουν τόσο στη βελτίωση της λειτουργίας των υφιστάμενων υπηρεσιών και διαδικασιών όσο και στη δημιουργία αποτελεσματικότερων, αμεσότερων καθώς και εξατομικευμένων διασυνδέσεων των δυνητικών δικαιούχων και στις τέσσερις ομάδες στόχου μέσω του υφιστάμενου πλαισίου κοινωνικής φροντίδας.

Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για παιδιά

Υγειονομική περίθαλψη	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Υγειονομική περίθαλψη: δημόσια και ιδιωτικά νοσοκομεία, διαγνωστικά κέντρα και ανεξάρτητα ιατρεία</p> <p>Δωρεάν πρόσβαση των ανασφάλιστων ατόμων στο δημόσιο σύστημα υγείας: Οι δικαιούχοι απολαμβάνουν νοσηλεία, ιατρική φροντίδα σε δημόσια νοσοκομεία, πρόσβαση σε φάρμακα.</p> <p>Προγράμματα εμβολιασμών υποχρεωτικά για όλα τα παιδιά.</p> <p>Κοινωνικά Ιατρεία - Φαρμακεία Αλληλεγγύης που λειτουργούν σύμφωνα με τα νομικά πλαίσια του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα.³</p>	<p>Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας που καλύπτουν όλες τις βασικές υπηρεσίες υγείας</p> <p>Υπηρεσίες προγεννητικής και μεταγεννητικής φροντίδας σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές, οι οποίες οργανώνονται και παρέχονται από δημόσιους φορείς</p> <p>Κρατικές, εξειδικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής φροντίδας για παιδιά μετανάστες/πρόσφυγες στις αντίστοιχες δομές στέγασης. Έως τον Ιούλιο του 2019, οι πρόσφυγες είχαν αριθμό ΑΜΚΑ. Σήμερα, προβλέπεται ότι όλοι οι αιτούντες διεθνούς προστασίας θα λαμβάνουν έναν Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ). Ωστόσο, ο αριθμός αυτός δεν παρέχει καθολική πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες υγείας.</p> <p>Ανεπαρκής αριθμός κοινοτικών νοσηλευτών και μαιών/μαιευτών που πραγματοποιούν κατ' οίκον επισκέψεις στα νεογέννητα και στις οικογένειες, ώστε να διασφαλίζουν τον έγκαιρο εντοπισμό κοινωνικής ευπάθειας ή αναπηρίας. Οι κοινοτικοί νοσηλευτές και μαιές/μαιευτές θα πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να εντοπίζουν την κοινωνική ευπάθεια και να παραπέμπουν τις οικογένειες στις αρμόδιες υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες.</p> <p>Επαρκώς ασφαλείς και υποστηριζόμενες υπηρεσίες τοκετού στο σπίτι</p> <p>Πρώιμη παρέμβαση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πρώιμοι έλεγχοι • Αφού διαγνωστεί η αναπηρία, η οικογένεια πρέπει να παραπέμπεται σε ειδική ομάδα υποστήριξης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, ώστε να εξασφαλίζονται υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης.

³ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S021391111830013X>

Οικογενειακές παροχές ⁴	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>1. Επίδομα παιδιού/γέννησης/Επίδομα μονογονεϊκής οικογένειας/Επιδόματα για παιδιά που στερούνται γονεϊκής προστασίας</p> <p>2. Επίδομα στέγασης/Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ)⁵</p> <p>3. Επίδομα ανεργίας για τους γονείς από τον ΟΑΕΔ/Άδεια μητρότητας και πατρότητας για τους εργαζόμενους γονείς</p> <p>4. Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ), το οποίο υποστηρίζει τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών⁶. Τρόφιμα παρέχονται επίσης από εκκλησιαστικές οργανώσεις.</p> <p>5. Το Εθνικό Δίκτυο Άμεσης Κοινωνικής Παρέμβασης, το οποίο στοχεύει στην καταπολέμηση της φτώχειας (π.χ. κοινωνικά παντοπωλεία, ξενώνες αστέγων και διανομή τροφίμων, κοινωνικά φαρμακεία, τοπικοί λαχανόκηποι και υπηρεσίες διαμεσολάβησης)</p> <p>6. Κουπόνια για θέση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς βάσει επιχορήγησης, Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών Με Ειδικές Ανάγκες.</p>	<p>Επίδομα για την κατ' οίκον φροντίδα παιδιών με σύνθετες ανάγκες (π.χ. παιδιών με αναπηρία που χρειάζονται 24ωρη φροντίδα), ώστε οι γονείς να μπορούν να διατηρήσουν τη θέση εργασίας τους ή/και να είναι διαθέσιμοι για άλλα μέλη της οικογένειας</p>

⁴ <https://opeka.gr/>

⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=en&intPagId=4569>

⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1248&intPagId=3643&langId=en>

Κοινωνικές υπηρεσίες και δομές	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ): συντονισμός του δικτύου που παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης, φροντίδα και αλληλεγγύη σε άτομα, οικογένειες, ομάδες και κοινότητες που βιώνουν καταστάσεις κρίσης ή χρειάζονται έκτακτη κοινωνική φροντίδα.</p>	
<p>Κέντρα Κοινότητας: συστημένα στους δήμους και ενταγμένα στις αντίστοιχες Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας, προσφέρουν ενημέρωση για υπηρεσίες και προγράμματα κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, βοηθώντας τα άτομα να αποκτήσουν πρόσβαση στις υπηρεσίες και τα προγράμματα αυτά. Αυτά τα κέντρα αφορούν και στις τέσσερις ομάδες στόχου.</p> <p>Κέντρα Ένταξης Μεταναστών, τα οποία αποτελούν παραρτήματα των Κέντρων Κοινότητας και είναι υπεύθυνα για τη διασύνδεση των μεταναστών με την τοπική κοινότητα</p> <p>Παραρτήματα Ρομά, τα οποία ανήκουν επίσης στα Κέντρα Κοινότητας και είναι υπεύθυνα για τη διασύνδεση των Ρομά με την τοπική κοινότητα</p>	<p>Τα κέντρα κοινότητας δεν αντιμετωπίζονται ως κέντρα ενημέρωσης και υποστήριξης για τα άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, αλλά θεωρούνται ως επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών των δήμων. Οι περισσότεροι δυνητικοί δικαιούχοι δεν απευθύνονται σε αυτά, καθώς δεν γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας αυτών των κέντρων, ενώ έχουν επίσης την εντύπωση ότι πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια.</p> <p>Επιπλέον, οι κοινωνικοί επιστήμονες που εργάζονται στα κέντρα κοινότητας δεν διαθέτουν πλήρη γνώση σχετικά με την κρατική φροντίδα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και των κοινωνικών παροχών.</p> <p>Συχνά, προκύπτουν ζητήματα προσβασιμότητας στο δομημένο περιβάλλον και οι δικαιούχοι με αναπηρία δεν μπορούν να μεταβούν σε αυτό αυτόνομα για την εξυπηρέτησή τους, καθώς τα περισσότερα κέντρα κοινότητας έχουν στεγαστεί στον χώρο κοινωνικών υπηρεσιών, συχνά σε παλιά κτίρια.</p> <p>Υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για τις τέσσερις ομάδες στόχου με πολλές διαφοροποιητικές ταυτότητες (π.χ. ΛΟΑΤ άτομα με αναπηρία, Ρομά με αναπηρία κ.λπ.)</p> <p>Οι κοινωνικοί επιστήμονες που στελεχώνουν τα κέντρα κοινότητας δεν λαμβάνουν στοχευμένη κατάρτιση για τη διαχείριση συγκεκριμένων κατηγοριών ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενώ δεν διαθέτουν μεθοδολογικά εργαλεία και συγκεκριμένα επιστημονικά πρωτόκολλα που θα τους καθοδηγήσουν αποτελεσματικότερα.</p>

Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Κέντρα υποστήριξης υπό τη διαχείριση ΜΚΟ για παιδιά που έχουν υποστεί σεξουαλική βία</p>	<p>Δημόσια κέντρα υποστήριξης με επαγγελματίες που διαθέτουν ειδική κατάρτιση για την υποστήριξη νεαρών επιζώντων</p> <p>Ειδικά καταρτισμένοι αστυνομικοί που συνεργάζονται στενά με κοινωνικούς λειτουργούς και άλλους επαγγελματίες</p>
<p>Κέντρα ενίσχυσης οικογενειών και πρόληψης υπό τη διαχείριση ΜΚΟ</p>	<p>Δημόσια κέντρα ενίσχυσης οικογενειών και πρόληψης, όπου κινητές μονάδες διεπιστημονικών ομάδων θα προσφέρουν πρακτική, θεραπευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε οικογένειες που διατρέχουν κίνδυνο και οικογένειες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Αν δεν υπάρχουν κέντρα υποστήριξης και ενίσχυσης οικογενειών, είναι αδύνατο να αποτραπεί η ιδρυματοποίηση και να υλοποιηθούν εναλλακτικές μορφές φροντίδας, όπως η ανάδοχη φροντίδα.</p>

Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<ul style="list-style-type: none"> • Αγωγή και φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημοτικοί βρεφικοί σταθμοί από 2 μηνών έως 2,5 ετών ▪ Δημοτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί από 2 μηνών έως 4 ετών ▪ Παιδικοί σταθμοί από 2,5 έως 4 ετών ▪ Νηπιαγωγεία από 4 ή 5 ετών • Δημοτικά σχολεία από 6 ετών, με διάρκεια: 6 έτη • Δευτεροβάθμια εκπαίδευση από 12 ετών, με συνολική διάρκεια: 6 έτη <ul style="list-style-type: none"> ▪ Γυμνάσιο: 3 έτη και ▪ Λύκειο: 3 έτη – Γενικό ή Επαγγελματικό, πρωινά ή απογευματινά μαθήματα <p>Πρόγραμμα σχολικών γευμάτων: διανομή τροφίμων σε σχολεία που βρίσκονται σε περιοχές όπου μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Ξεκίνησε σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 2018 επεκτάθηκε σε εσπερινά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.</p> <p>Δωρεάν μεταφορά από και προς το σχολείο: όταν είναι εφικτό, οι μαθητές χρησιμοποιούν δημόσιες συγκοινωνίες, ενώ στις αγροτικές και νησιωτικές περιοχές χρησιμοποιούνται άλλα μέσα μεταφοράς.</p> <p>Ενισχυτική διδασκαλία: πρόσθετη υποστηρικτική διδασκαλία σε μαθητές γυμνασίου και λυκείου στη διάρκεια ή μετά το πέρας των σχολικών ωρών.⁷</p>	<p>Καθιέρωση συστηματικής, ψυχοκοινωνικής και προληπτικής παρέμβασης στα σχολεία και ενσωμάτωση εκπαιδευτικών μεθόδων για την ένταξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα της γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.</p> <p>Δημόσια αγωγή στην πρώιμη παιδική ηλικία για τα παιδιά (0-3 ετών), κατά προτίμηση στο φυσικό περιβάλλον του παιδιού και της οικογένειας.</p> <p>Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου για την υποστήριξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κατακερματισμένες/διπλότυπες υπηρεσίες/εργασίες, ανεπαρκώς ανεπτυγμένες υπηρεσίες υποστήριξης, ανεπαρκή συστήματα έγκαιρου εντοπισμού και πρώιμης παρέμβασης στον τομέα της υγείας, έλλειψη σαφών επιστημονικών πρωτοκόλλων.</p> <p>Προγράμματα αγωγής και φροντίδας στην πρώιμη παιδική ηλικία που λειτουργούν ομοιόμορφα, με τυποποιημένες κατευθυντήριες γραμμές και καταρτισμένους επαγγελματίες για τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των αναγκών κάθε οικογένειας.</p> <p>Ελάχιστα πρότυπα ποιότητας για ιδιωτικές και δημόσιες δομές.</p> <p>Προγράμματα αγωγής και φροντίδας στην πρώιμη παιδική ηλικία που περιλαμβάνουν παιδιά τα οποία προέρχονται από μειονεκτούντα οικογενειακά περιβάλλοντα λόγω φτώχειας/εθνοτικής καταγωγής/κρίσης, παιδιά που έχουν υποστεί κακοποίηση ή παραμέληση κ.λπ. Παρότι δεν θεωρούνται</p>

⁷ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/support-measures-learners-early-childhood-and-school-education-27_en

	<p>καθαυτά ως παιδιά με αναπηρία, αυτά τα νεαρά παιδιά ενδέχεται να παρουσιάζουν καθυστέρηση σε σχέση με τους συνομηλίκους τους λόγω των συνθηκών διαβίωσής τους και θα επωφελούνταν (ενώ σε άλλες χώρες επωφελούνται ήδη) ιδιαίτερα από προγράμματα αγωγής και φροντίδας στην πρώιμη παιδική ηλικία μεγάλης κλίμακας.</p>
<p>Δωρεάν μαθήματα για μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε δήμους από εθελοντές εκπαιδευτικούς.</p> <p>Ιδιωτικά κέντρα και ιδιωτικές σχολές γλωσσών που παρέχουν πρόσθετη υποστηρικτική διδασκαλία.</p>	<p>Προγράμματα μετά το σχολείο για τα παιδιά, τα οποία θα παρέχονται από τα δημόσια σχολεία και θα περιλαμβάνουν δημιουργική απασχόληση και αθλήματα.</p> <p>Υπηρεσίες υποστηρικτικής διδασκαλίας και μαθήματα μετά το πέρας των σχολικών ωρών για μαθητές με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης.</p> <p>Μαθήματα ξένων γλωσσών και υπολογιστών, στα οποία θα συμμετέχουν και οι οικονομικά ασθενείς μαθητές.</p>
<p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠ) για παιδιά 5-12 ετών χωρίς αναπηρία ή με ελαφρώς μειωμένες κινητικές ή αισθητηριακές ικανότητες, τα οποία τελούν υπό τη διαχείριση των δήμων ή του ιδιωτικού τομέα και απευθύνονται σε οικογένειες χαμηλού εισοδήματος, μονογονεϊκές οικογένειες, οικογένειες όπου οι γονείς έχουν αναπηρία και πολύτεκνες οικογένειες (περισσότερα από τρία παιδιά).</p>	
<p>Θερινές κατασκηνώσεις με διάρκεια διαμονής 15 ημερών για παιδιά (6-16 ετών), οι οποίες τελούν υπό τη διαχείριση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και εποπτεύονται από τις τοπικές αρχές.</p>	

Δομές στέγασης και φροντίδας	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Μονάδες Προστασίας Παιδιού που εποπτεύονται από τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας και άλλους ιδιωτικούς και εκκλησιαστικούς φορείς και ΟΚΠ⁸</p> <p>Ξενώνες βραχυχρόνιας διαμονής υπό τη διαχείριση ΜΚΟ για παιδιά και εφήβους (κυρίως πρόσφυγες). Μικρός αριθμός.</p> <p>Προγράμματα ημιαυτόνομης υποστηριζόμενης διαβίωσης για εφήβους υπό τη διαχείριση ΜΚΟ (κυρίως πρόσφυγες). Μικρός αριθμός.</p> <p>Παιδιατρικά νοσοκομεία που υποστηρίζουν βρέφη, νήπια και παιδιά που έχουν παραμεληθεί από τους γονείς τους ή έχουν απομακρυνθεί από τις οικογένειές τους.</p>	<p>Σύστημα κοινωνικών υπηρεσιών τριών επιπέδων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (πρωτοβάθμια) φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, • εξειδικευμένη φροντίδα, • φροντίδα για πολύ αυξημένες ανάγκες (ενίσχυση των υπηρεσιών υποστήριξης για οικογένειες και παιδιά με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης) <p>Μικρές στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης στην τοπική κοινότητα για μια μειοψηφία παιδιών με ανάγκες που δεν μπορούν να καλυφθούν πλήρως από την ανάδοχη φροντίδα – συνήθως παιδιά με σύνθετη αναπηρία ή προβληματική συμπεριφορά.</p> <p>Φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας στο σπίτι των ατόμων.</p> <p>Φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας με πρότυπα ποιότητας που ευθυγραμμίζονται με τις Συμβάσεις του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) και τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΣΔΑΑ).</p> <p>Μέτρα και υποστήριξη για τα παιδιά που φεύγουν από το σύστημα φροντίδας κατά τη μετάβασή τους από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, με προσωποκεντρική προσέγγιση.</p> <p>Προσωρινή φροντίδα για παιδιά με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης και τις οικογένειές τους.</p>

⁸ <https://www.openingdoors.eu/where-the-campaign-operates/greece/>

Αναδοχή και υιοθεσία	
Υπάρχουν	Λείπουν
<ul style="list-style-type: none"> • Στο πλαίσιο μιας νομοθετικής μεταρρύθμισης υλοποιούνται σήμερα οι παρακάτω μηχανισμοί: Εθνικό Συμβούλιο Αναδοχής και Υιοθεσίας, Εθνικό Υπομητρώο Παιδιών σε Κλειστή Φροντίδα, Εθνικά Μητρώα Υποψήφιων Αναδόχων και Θετών Γονέων. • Οι ιδιωτικές υιοθεσίες είναι νόμιμες, αλλά δεν υπάρχει εποπτεία και έλεγχος από επίσημο φορέα. 	<p>Διάφοροι τύποι ανάδοχης φροντίδας, όπως οι εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • συγγενική ανάδοχη φροντίδα, • επαγγελματική ανάδοχη φροντίδα, • έκτακτη ανάδοχη φροντίδα και • προσωρινή ανάδοχη φροντίδα. <p>Παρότι οι προαναφερθέντες τύποι φροντίδας έχουν θεσμοθετηθεί, παρατηρείται έλλειψη προϋπολογισμού και ενεργοποίησης.</p> <p>Πρέπει να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη δυνατοτήτων σε κοινωνικές υπηρεσίες και η πρόσληψη κοινωνικών λειτουργών, καθώς και να αναθεωρηθεί το τρέχον σύστημα θεσμοθετημένων κοινωνικών υπηρεσιών, οι οποίες δέχονται τεράστια πίεση. Οι κοινωνικοί λειτουργοί με ανεπαρκή κατάρτιση που διαχειρίζονται μεγάλο όγκο υποθέσεων, χωρίς να έχουν στη διάθεσή τους βασικούς πόρους, δεν μπορούν να παράσχουν εναλλακτικές μορφές φροντίδας στα παιδιά, να υποστηρίξουν οικογένειες ή να παρακολουθήσουν την τοποθέτηση σε ανάδοχη φροντίδα.</p> <p>Υπηρεσίες υποστήριξης και ενίσχυσης οικογενειών για την υποστήριξη βιολογικών οικογενειών/ανάδοχων φροντιστών/θετών οικογενειών: (δηλ. παροχή εκπαίδευσης και υποστήριξης σε βιολογικές οικογένειες για την πρόληψη του διαχωρισμού και τη διευκόλυνση της επανασύνδεσης, συναισθηματική, οικονομική και αμοιβαία υποστήριξη για ανάδοχους γονείς και ανάδοχες οικογένειες).</p>
<p>Ηλεκτρονική πλατφόρμα anynet.gr. Αυτή η πλατφόρμα δημιουργήθηκε το 2018, με στόχο να εξασφαλιστεί η διαφάνεια όσον αφορά στην τοποθέτηση σε ανάδοχη φροντίδα και τις υιοθεσίες. Στο anynet.gr διατίθενται τα Εθνικά Μητρώα παιδιών που διαβιούν σε</p>	

ιδρύματα και τα Εθνικά Μητρώα Υποψήφιων Αναδόχων και Θετών Γονέων. Στη συγκεκριμένη πλατφόρμα, μεταφορτώνονται επίσης Ατομικά Σχέδια Οικογενειακής Αποκατάστασης (ΑΣΟΑ), τα οποία ενημερώνονται κάθε έξι μήνες. Πριν το anynet.gr, το ΥΠΕΚΥΠ είχε δημιουργήσει μια άλλη ηλεκτρονική πλατφόρμα (**e-pronoia.gr**) για την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών σχετικά με την υποβολή αιτημάτων που αφορούν στον ηλεκτρονικό φάκελο των παιδιών. Το e-pronoia παραμένει κατά κύριο λόγο ανενεργό σήμερα.

Υπηρεσίες για ευάλωτες ομάδες	
Υπάρχουν	Λείπουν
<ul style="list-style-type: none"> • Υπηρεσίες για την κοινωνική ένταξη των Ρομά: <ul style="list-style-type: none"> ○ Προγράμματα στέγασης, κοινωνικής υποστήριξης, εκπαίδευσης, υγείας ○ Ένα δίκτυο φορέων που υποστηρίζουν τους Ρομά, το οποίο δημιουργήθηκε από τον Συνήγορο του Πολίτη⁹ ○ Κέντρα Κοινότητας με εξειδικευμένα παραρτήματα. • Υπηρεσίες για την υποστήριξη ανήλικων προσφύγων: <ul style="list-style-type: none"> ○ Εκπαίδευση¹⁰ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) ▪ Τάξεις Υποδοχής (ΤΥ) ▪ Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ○ Υπηρεσίες για τους ασυνόδευτους και διαχωρισμένους ανήλικους πρόσφυγες, όπως το πρόγραμμα ανάδοχης φροντίδας, προσωρινά καταλύματα και ξενώνες φιλοξενίας σε πολλές περιοχές της Ελλάδας (κονδύλια ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ)¹¹ ○ Το Πρόγραμμα ESTIA (Στήριξη Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη και τη Στέγαση), το οποίο παρέχει αστική στέγαση και χρηματική βοήθεια σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα¹² ○ «Επίτροπος Ασυνόδευτων Ανηλίκων» ○ Δημιουργία και λειτουργία τριών διαφορετικών μητρών: <ul style="list-style-type: none"> ▪ μητρώο ασυνόδευτων ανηλίκων ▪ μητρώο επιτρόπων ασυνόδευτων ανηλίκων ▪ μητρώο κέντρων στέγασης για ασυνόδευτους ανηλίκους.¹³ • Μειονοτικά σχολεία για τη μουσουλμανική μειονότητα που ζει στην Ελλάδα. 	<p>Κρατικές δράσεις και πρωτοβουλίες για τις οικογένειες Ρομά με στόχο την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου.</p> <p>Θέσπιση αυτόνομων και ημιαυτόνομων πλαισίων υποστηριζόμενης διαβίωσης για ασυνόδευτους εφήβους και νέους ενήλικες που φεύγουν από το σύστημα φροντίδας</p>

⁹ <https://www.synigoros.gr/?i=maps.el.lista>

¹⁰ <https://actions.minedu.gov.gr/actions/immigrants>

¹¹ <https://www.openingdoors.eu/where-the-campaign-operates/greece/>

¹² <http://estia.unhcr.gr/en/home/>

¹³ Ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας για τα παιδιά στην Ελλάδα, Έκτακτη έκθεση (Flash Report) του ESPN 2019/08

Προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού Ανεξάρτητος συμβουλευτικός φορέας που παρακολουθεί, παρεμβαίνει και υποβάλλει νομοθετικές προτάσεις στο κράτος για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών στη χώρα.</p> <p>Εισαγγελέας Ανηλίκων Δικαστικός λειτουργός που είναι υπεύθυνος για τη διερεύνηση καταγγελιών που αφορούν στη φροντίδα και την προστασία των παιδιών.</p> <p>Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων της Ελληνικής Αστυνομίας Ειδικό τμήμα της αστυνομίας που ασχολείται με ζητήματα προστασίας ανηλίκων.</p>	<p>Ο Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει μόνο συμβουλευτικό ρόλο και δεν είναι υποχρεωτική η υιοθέτηση των προτάσεών του από το κράτος.</p> <p>Εισαγγελείς ανηλίκων υπάρχουν μόνο στην Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, ενώ θα έπρεπε να υπάρχουν σε κάθε νομό της χώρας.</p> <p>Η Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων της Ελληνικής Αστυνομίας έχει οργανωμένη λειτουργία μόνο σε μεγάλα αστικά κέντρα.</p>

Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για παιδιά με αναπηρία

Υποστήριξη	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Οικογενειακή στήριξη:</p> <ul style="list-style-type: none"> Οικονομική βοήθεια, η οποία προαναφέρθηκε στην κατηγορία «Οικογενειακές παροχές» Επιδόματα για παιδιά με αναπηρία Ειδική γονική άδεια για γονείς που έχουν παιδιά με αναπηρία ή άλλες σοβαρές ασθένειες 	
<p>Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα¹⁴/Κέντρα Ψυχικής Υγείας: υπηρεσίες για παιδιά, εφήβους και τις οικογένειές τους (έγκαιρη διάγνωση, θεραπεία, συμβουλευτική, ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις και ψυχοκοινωνική υποστήριξη).</p> <p>Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας¹⁵ (ΚΕΠΑ), τα οποία είναι υπεύθυνα για την εξασφάλιση της ενιαίας υγειονομικής αξιολόγησης όσον αφορά στον καθορισμό του βαθμού αναπηρίας.</p>	<p>Διαγνωστικές υπηρεσίες με επαρκές προσωπικό σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές, οι οποίες θα είναι διαθέσιμες και προσβάσιμες από όλους.</p> <p>Συνεχείς και όχι κατακερματισμένες υπηρεσίες οικογενειακής στήριξης που υποστηρίζουν τις οικογένειες πριν και μετά τη διάγνωση, παρέχοντας εκπαιδευτικά προγράμματα για οικογένειες, αμοιβαία υποστήριξη και ομάδες συνηγορίας, προγράμματα ενδυνάμωσης οικογενειών.</p> <p>Υπηρεσίες τηλεφροντίδας/τηλεϊατρικής για εξ αποστάσεως υποστήριξη σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές.</p>
<p>Υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης¹⁶ (μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, ενώσεις γονέων παιδιών με αναπηρία).</p> <p>Οι γονείς πληρώνουν αρχικά για τις υπηρεσίες σε ιδιωτικά θεραπευτικά κέντρα (όπως κέντρα φυσικοθεραπείας, λογοθεραπείας ή εργοθεραπείας) και, στη συνέχεια, τα ποσά αυτά τους επιστρέφονται από το ασφαλιστικό τους ταμείο.</p>	<p>Υπηρεσίες πρώιμης παρέμβασης από δημόσιους φορείς για παιδιά έως τριών ετών.</p> <p>Απουσία ολιστικού πλαισίου για υπηρεσίες πρώιμης παιδικής παρέμβασης από δημόσιους φορείς.</p> <p>Τυποποιημένες κατευθυντήριες γραμμές και πρωτόκολλα</p> <p>Κατ' οίκον φροντίδα και υποστήριξη</p>

¹⁴ <https://www.psychargos.gov.gr/Default.aspx?ID=26772&nt=18&lang=1>

¹⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&intPageId=4565&langId=en&>

¹⁶ https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/easpd-greece_fact_sheet_v2.pdf

	Αμοιβαία υποστήριξη και εργαστήρια αλληλοβοήθειας μεταξύ οικογενειών στην τοπική κοινότητα
	Προληπτικές υπηρεσίες υποστήριξης με ολιστική προσέγγιση, η οποία στοχεύει στην αποτροπή μελλοντικής ιδρυματοποίησης. Συνεχείς υπηρεσίες παρέμβασης και υποστήριξης για παιδιά με αναπηρία στη διάρκεια της ζωής τους.
Δημόσια Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ) , όπου γίνεται αξιολόγηση εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών αναγκών, σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων, καθώς και επαγγελματικών στόχων, υποστήριξη του γενικότερου έργου των σχολείων, διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων ευαισθητοποίησης στην τοπική κοινότητα. ¹⁷ Οι λίστες αναμονής για πρόσβαση στις υπηρεσίες υποστήριξης που παρέχουν είναι μεγάλες.	Συνεργασία μεταξύ φορέων. Δεν υπάρχει νομικός φορέας υπεύθυνος για τη σύνδεση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των οικογενειών τους με σχολεία, ειδικούς και άλλες αναγκαίες υπηρεσίες, με βάση τη διάγνωση στη διάρκεια της εκπαίδευσής τους.
Κέντρα Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (ΚΕΦΙΑΠ) : παρέχουν υπηρεσίες για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.	Είναι στεγασμένα σε νοσοκομεία, ενώ θα έπρεπε να στεγάζονται στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας.

¹⁷ https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/EPAL_N_4547_FEK_102A_12-06-2018.pdf

Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Ειδική αγωγή:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αγωγή και φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία <ul style="list-style-type: none"> ▪ Βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας για παιδιά με αναπηρία¹⁸ ▪ Ειδικό νηπιαγωγείο ▪ Ειδικό δημοτικό σχολείο • Ειδική δευτεροβάθμια εκπαίδευση: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lower Secondary: Ειδικό γυμνάσιο ▪ Upper Secondary: Ειδικό λύκειο ή ▪ Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) ▪ Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) • Δωρεάν μεταφορά από και προς το σχολείο • Δομές υποστήριξης για παιδιά με αναπηρία υπάρχουν επίσης στα κανονικά σχολεία¹⁹: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Η Τάξη Ένταξης είναι μια δομή Ειδικής Αγωγής στα γενικά σχολεία. Στοχεύει στην εκπαιδευτική παρέμβαση με εξατομικευμένα προγράμματα για τους μαθητές που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Λειτουργεί στα γενικά σχολεία ως ξεχωριστό τμήμα και δέχεται παιδιά από όλες τις τάξεις. 	<p>Μικρός αριθμός βρεφονηπιακών σταθμών ολοκληρωμένης φροντίδας που καλύπτουν τις ανάγκες των παιδιών με αναπηρία</p> <p>Αναθεώρηση των σκοπών και των στόχων των Ειδικών Εργαστηρίων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) και των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) με βάση τις τρέχουσες συνθήκες. Αναβάθμιση των προγραμμάτων κατάρτισης των κέντρων αυτών με στόχο την απόκτηση νέων δεξιοτήτων από τους μαθητές, σύμφωνα με τις τρέχουσες ανάγκες της αγοράς εργασίας.</p> <p>Τα Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) (δηλ. τα επαγγελματικά σχολεία για άτομα με αναπηρία) παρουσιάζουν ανεπαρκή κάλυψη, καθώς π.χ. ο δήμος Αθηναίων, ο οποίος αποτελεί τον μεγαλύτερο δήμο της χώρας, δεν διαθέτει τέτοια δομή. Τα υφιστάμενα ειδικά σχολεία δεν καλύπτουν αγροτικές και νησιωτικές περιοχές σε όλη την επικράτεια της χώρας.</p> <p>Υπηρεσίες για την υποστήριξη και την ένταξη παιδιών με ανάγκες υποστήριξης στο κανονικό σύστημα εκπαίδευσης δηλ. εκπαιδευτικό υλικό προσαρμοσμένο στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών, προγράμματα κατάρτισης για τους επαγγελματίες των σχολείων σχετικά με την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των αναγκών των μαθητών με αναπηρία, στρατηγικές ευαισθητοποίησης στα σχολεία σχετικά με τους μαθητές με αναπηρία.</p>

¹⁸ https://www.eetaa.gr/enarmonisi/paidikoi_stathmoi_2020/17072020_4_prosklisis_enarmonisi_ada.pdf

¹⁹ https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/easpd-greece_fact_sheet_v2.pdf

Υπάρχουν	Λείπουν
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παράλληλη εκπαιδευτική υποστήριξη για φοιτητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες²⁰ μέσω πρωτοβουλιών προσβασιμότητας κάθε πανεπιστημίου. ▪ Σχολικές μονάδες ή παραρτήματα που λειτουργούν σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα φροντίδας ανηλίκων. ▪ Κατ' οίκον εκπαίδευση, η οποία παρέχεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, π.χ. σε παιδιά που κάνουν χημειοθεραπείες, προκειμένου να μην χειροτερεύσει η υγεία τους. 	<p>Η ένταξη των παιδιών με ανάγκες υποστήριξης σε κανονικά σχολεία παραμένει πολύ περιορισμένη λόγω της έλλειψης προσωπικού (για παράδειγμα, το 2014 στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση υπήρχαν συνολικά μόλις 263 ειδικοί για 1.794 σχολικές μονάδες). Πολλά παιδιά με ανάγκες υγείας και φροντίδας αντιμετωπίζουν παραβίαση του δικαιώματός τους για ένταξη στην εκπαίδευση εξαιτίας της έλλειψης σχολικών νοσηλευτών και ειδικού προσωπικού υποστήριξης. Όσον αφορά στη φυσική προσβασιμότητα των σχολικών κτιρίων, σύμφωνα με τον Υπουργό Παιδείας (όπως αναφέρεται στη Λαμπρίδη, 2018)²¹, ένας μεγάλος αριθμός σχολικών κτιρίων δεν πληρούν ούτε καν τις ελάχιστες προδιαγραφές φυσικής προσβασιμότητας, πράγμα που σημαίνει την απουσία ραμπών και ανελκυστήρων. Το εκπαιδευτικό υλικό, οι υπηρεσίες και ο εξοπλισμός, το ηλεκτρονικό περιβάλλον και οι πληροφορίες που παρέχονται στους μαθητές παραμένουν σε μεγάλο βαθμό μη προσβάσιμα. Οι μαθητές με προβλήματα όρασης αντιμετωπίζουν αρκετά προβλήματα σχετικά με την προσβασιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού. Πολλά σχολικά βιβλία είτε δεν έχουν ακόμη μεταφραστεί και εκτυπωθεί σε γραφή Braille είτε έχουν μεταφραστεί και εκτυπωθεί λανθασμένα, χωρίς να γίνεται χρήση των διαθέσιμων εξελιγμένων τεχνολογιών. Οι κωφοί μαθητές οι οποίοι χρησιμοποιούν νοηματική γλώσσα δεν έχουν τη διερμηνεία που χρειάζονται για να παρακολουθήσουν μαθήματα.</p> <p>Ανάπτυξη προσβάσιμου συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς εις βάρος των ατόμων με αναπηρία.</p>

²⁰ <https://www.epiteliki.minedu.gov.gr/?p=962&lang=en>

²¹ Λαμπρίδη Φωτεινή (2018). Σχολεία «ανοιχτά» σε ΑμεΑ: Το νομοσχέδιο και ποιοι αντιδρούν. [Weblog post]. Ανακτήθηκε 8 Φεβρουαρίου 2019 από: <https://tvxs.gr/news/ellada/sxoleia-anoixta-se-amea-nomosxedio-kai-ποιοι-antidroyn>

	<p>Όσον αφορά στην παροχή παράλληλης υποστήριξης, λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων, δίνεται προτεραιότητα σε ορισμένους μαθητές έναντι άλλων (κατά το σχολικό έτος 2017-2018, μόνο το 7% των μαθητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έλαβαν παράλληλη υποστήριξη), με την πλειοψηφία των μαθητών αυτών να λαμβάνει εν τέλει μόνο μερική υποστήριξη. Ταυτόχρονα, υπάρχουν μαθητές που πληρούν τα κριτήρια για παράλληλη υποστήριξη, ωστόσο δεν τη λαμβάνουν ή τη λαμβάνουν με καθυστέρηση.</p>
<p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (ΚΔΑΠμεΑ) υπό τη διαχείριση των δήμων ή του ιδιωτικού τομέα. Το πρόγραμμα παρέχει υπηρεσίες φροντίδας σε βρέφη, νήπια και παιδιά με αναπηρία.²²</p> <p>Θερινές κατασκηνώσεις για παιδιά με αναπηρία από 10 ετών για 10 ημέρες.²³</p>	<p>Υπηρεσίες βραχυχρόνιας φροντίδας που λειτουργούν όλο το έτος, όπως κατασκηνώσεις (για την προσωρινή ανακούφιση οικογενειών με αυξημένες υποχρεώσεις φροντίδας).</p> <p>Τα υφιστάμενα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) θα πρέπει να αναπτύξουν μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς, ώστε να συμπεριλαμβάνουν και τα παιδιά με αναπηρία</p> <p>Μόνο σε 75 από τους 330 δήμους της χώρας λειτουργούν ΚΔΑΠμεΑ.</p>
<p>Υπηρεσίες υποστήριξης για παιδιά και ενήλικες με προβλήματα όρασης, οι οποίες παρέχονται από το Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ), όπως προνηπιακός σταθμός για παιδιά έως 5 ετών και τμήματα υποστηρικτικής διδασκαλίας για μαθητές γυμνασίου και λυκείου, εκπαίδευση σε τεχνικές κινητικότητας και δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης, φυσικής αγωγής και αθλητικών δραστηριοτήτων, πιστοποίησης επάρκειας χειρισμού Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και προγραμμάτων (ECDL) και εκπαίδευσης στη γραφή Braille.</p> <p>Πρόγραμμα για την παροχή διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα για κωφούς κατά τις αλληλεπιδράσεις τους με τις δημόσιες, τις δικαστικές και άλλες αρχές από την</p>	<p>Οι υπηρεσίες του ΚΕΑΤ είναι διαθέσιμες μόνο στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.</p> <p>Έλλειψη εκπαιδευτών προσανατολισμού-κινητικότητας και δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης για άτομα με προβλήματα όρασης.</p> <p>Έλλειψη κρατικής χρηματοδότησης για την εκπαίδευση και την παροχή σκύλων οδηγών για άτομα με προβλήματα όρασης.</p>

²² https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-33_en

²³ <http://www.posgamea.gr/>

<p>Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος και εξ αποστάσεως διερμηνεία μέσω της υπηρεσίας αναμετάδοσης από το Εθνικό Ίδρυμα Κωφών.</p>	
<p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για παιδιά με αναπηρία, προωθώντας την αποκατάσταση και την ανεξαρτησία τους. Τα κέντρα αυτά είναι δημόσια, ιδιωτικά και μη κερδοσκοπικά, ενώ πολλά αποτελούν πρωτοβουλίες ενώσεων γονέων ατόμων με αναπηρία.</p>	<p>Εναλλακτική φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας</p> <p>Υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας με οικογενειοκεντρική προσέγγιση</p>

Στέγαση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κέντρα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρία ▪ Μονάδες Προστασίας Παιδιού για παιδιά με αναπηρία, οι οποίες παρέχουν κοινωνική φροντίδα και προστασία. <p>Μονάδες από ιδιωτικούς και εκκλησιαστικούς φορείς.</p>	<p>Υπηρεσίες οικογενειακής βοήθειας για οικογένειες με παιδιά που έχουν αυξημένες ανάγκες υποστήριξης</p> <p>Υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας για παιδιά με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης</p>

Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για άτομα με αναπηρία

Υγειονομική περίθαλψη – Ασφάλιση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα²⁴/Κέντρα Ψυχικής Υγείας: υπηρεσίες για παιδιά, εφήβους και τις οικογένειές τους (έγκαιρη διάγνωση, θεραπεία, συμβουλευτική, ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις και ψυχοκοινωνική υποστήριξη).</p> <p>Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας²⁵ (ΚΕΠΑ), τα οποία είναι υπεύθυνα για την εξασφάλιση της ενιαίας υγειονομικής αξιολόγησης όσον αφορά στον καθορισμό του βαθμού αναπηρίας</p>	
<p>Κέντρα Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (ΚΕΦΙΑΠ): παρέχουν υπηρεσίες για την υποστήριξη ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.</p>	<p>Είναι στεγασμένα σε νοσοκομεία, ενώ θα έπρεπε να στεγάζονται στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας.</p>

Σελίδα | 25

Επιδόματα	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Επιδόματα αναπηρίας και πρόνοιας, τα οποία παρέχονται από τον ΟΠΕΚΑ, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών επιδομάτων με βάση το ποσοστό αναπηρίας. Παραδείγματα: Εξωίδρυματικό Επίδομα Παραπληγίας-Τετραπληγίας, Επίδομα Απολύτου Αναπηρίας.</p>	<p>Προσαρμογή των επιδομάτων αναπηρίας με βάση την επαναξιολόγηση του πρόσθετου κόστους ζωής τη σημερινή εποχή.</p>

²⁴ <https://www.psychargos.gov.gr/Default.aspx?ID=26772&nt=18&lang=1>

²⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&intPageId=4565&langId=en&>

Εκπαίδευση και δημιουργική απασχόληση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<ul style="list-style-type: none"> • Ειδική αγωγή. • Ειδικά Εργαστήρια Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ): οι μαθητές μπορούν να φοιτήσουν έως τα 22 τους έτη. • Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Υπάρχουν λίγες μόνο διατάξεις για την υποστήριξη μαθητών με αναπηρία. 	<p>Υπηρεσίες που συνδέουν τα σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης.</p>
<p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης (ΚΔΑΠμεΑ) υπό τη διαχείριση των δήμων ή του ιδιωτικού τομέα. Το πρόγραμμα παρέχει υπηρεσίες φροντίδας σε ενήλικες με αναπηρία.²⁶</p>	<p>Υπηρεσίες ένταξης στην κοινότητα για άτομα με αναπηρία (δηλ. κοινωνικές λέσχες, προγράμματα/πρωτοβουλίες αυτοσυνηγορίας).</p>
<p>Κέντρα Ημέρας για ενήλικες με ψυχιατρικές διαταραχές, τα οποία χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας.</p> <p>Κέντρα Δημέρευσης-Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) (δημόσια, ιδιωτικά και μη κερδοσκοπικά), τα οποία χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για άτομα με αναπηρία, προωθώντας την αποκατάσταση και την ανεξαρτησία τους.²⁷</p>	<p>Υπηρεσίες υποστήριξης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας από τις τοπικές αρχές για άτομα με αναπηρία.</p> <p>Υπηρεσίες παρέμβασης σε περίπτωση κρίσης και έκτακτης υποστήριξης.²⁸</p> <p>Υπηρεσίες αμοιβαίας υποστήριξης και συμβουλευτική.²⁹</p> <p>Μακροχρόνιες υπηρεσίες και υποστήριξη σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, εξατομικευμένες και παρεχόμενες στο σπίτι των ατόμων.</p>
<p>Θερινές κατασκηνώσεις για άτομα με αναπηρία έως 50 ετών για 10 ημέρες.³⁰</p> <p>Λουτροθεραπεία και αεροθεραπεία για αξιωματικούς και στρατιώτες που απέκτησαν</p>	

²⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-and-school-education-funding-33_en

²⁷ <https://www.espa.gr/el/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=4979>

²⁸ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2017-10-independent-living-mapping-paper_en.pdf

²⁹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2017-10-independent-living-mapping-paper_en.pdf

³⁰ <http://www.posgamea.gr/>

αναπηρία στη διάρκεια της υπηρεσίας τους σε ειρηνική περίοδο.	
Κοινωνικός τουρισμός³¹: <ul style="list-style-type: none">• Κουπόνια από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού: επιδοτούμενες διακοπές επτά ημερών για άτομα με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%.• Κοινωνικός τουρισμός από τον ΟΑΕΔ: διακοπές οκτώ ημερών για άτομα με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%, τα οποία καταβάλλουν ένα πολύ μικρό ποσό.	

³¹ https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/easpd-greece_fact_sheet_v2.pdf

Υποστηριζόμενη διαβίωση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Από τον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ), τους δήμους, δημόσια πανεπιστημιακά νοσοκομεία και μονάδες ψυχικής υγείας, δηλ. ιδιωτικά ή μη κερδοσκοπικά κέντρα ψυχικής υγείας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πρόγραμμα «Βοήθεια στο σπίτι» από τους δήμους για άτομα με αναπηρία. <p>Υπηρεσίες μεταφοράς από το σπίτι προς τις υπηρεσίες υποστήριξης και το αντίστροφο από τους δήμους</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπηρεσίες κατ' οίκον νοσηλείας και ειδικής φροντίδας ψυχικής υγείας από δημόσια, πανεπιστημιακά ψυχιατρικά νοσοκομεία και μονάδες ψυχικής υγείας.³² 	<p>Υπηρεσίες κατ' οίκον βοήθειας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη και υλοποίηση υπηρεσιών προσωπικής βοήθειας, υπηρεσιών προσωρινής φροντίδας, υπηρεσιών έκτακτης βοήθειας • Διεύρυνση της υπηρεσίας «Βοήθεια στο σπίτι», ώστε να περιλαμβάνει περισσότερους δικαιούχους και να καλύπτει τις ανάγκες των ατόμων με βαριά αναπηρία και χρόνιες ασθένειες <p>Υπηρεσίες τηλεφροντίδας/τηλεϊατρικής για εξ αποστάσεως υποστήριξη σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές.</p>
Στέγαση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Δομές μακροχρόνιας ιδρυματικής και στεγαστικής φροντίδας (από το κράτος, ιδιωτικούς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και ιδιωτικούς κερδοσκοπικούς οργανισμούς)³³:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Οικοτροφεία, ▪ Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, ▪ Ιδιωτικές στέγες φροντίδας, ▪ Ψυχιατρικά νοσοκομεία, <p>με ορισμένα από αυτά να εντάσσονται στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας.</p> <p>Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης (ΣΥΔ) σε επίπεδο τοπικής κοινότητας που στεγάζουν 1-9 ενήλικες με αναπηρία.</p>	<p>Επέκταση των στεγών υποστηριζόμενης διαβίωσης για την κάλυψη των αναγκών περισσότερων ατόμων με αναπηρία, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ζουν σε δομές στέγασης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, σε ολόκληρη τη χώρα.</p> <p>Προγράμματα τροποποίησης κατοικιών για την πραγματοποίηση φυσικών προσαρμογών σε κατοικίες, σε περίπτωση απόκτησης αναπηρίας.</p> <p>Εναλλακτικές μορφές στέγασης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • κοινότητες συλλογικής κατοίκησης, • ειδικά σχεδιασμένες κατοικίες για άτομα με αναπηρία τα οποία έχουν αυξημένες ανάγκες υποστήριξης, • προγράμματα συγκατοίκησης (ελαχιστοποίηση του κόστους ζωής και

³² https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/easpd-greece_fact_sheet_v2.pdf

³³ https://www.easpd.eu/sites/default/files/sites/default/files/easpd-greece_fact_sheet_v2.pdf

	<p>παραμονή στο σπίτι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα).</p> <p>Υπηρεσίες για τη μετάβαση από τα ιδρύματα στην ανεξάρτητη διαβίωση</p>
Απασχόληση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Προστατευόμενα Εργαστήρια (μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί με κρατικά και ευρωπαϊκά κονδύλια και δωρεές/κέντρα ημέρας με δημόσια κονδύλια)</p> <p>Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί – Κοι.Σ.Π.Ε. και Κοιν.Σ.Επ. (οι οποίοι διευκολύνουν την κοινωνικοοικονομική ένταξη των ατόμων με αναπηρία και την ένταξή τους στην απασχόληση)</p> <p>Προγράμματα μέσω του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)</p> <p>Γραφεία Απασχόλησης για ειδικές κοινωνικές ομάδες (τα οποία στοχεύουν στην ένταξη στην αγορά εργασίας πληθυσμιακών ομάδων που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία).</p> <p>Οι τροποποιήσεις των ποσοστών ΑμεΑ σε προσλήψεις έχουν προωθήσει την απασχόληση ατόμων με αναπηρία μόνο στον δημόσιο τομέα.³⁴</p>	<p>Ανάπτυξη προσβάσιμου συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς εις βάρος των ατόμων με αναπηρία.</p> <p>Υπηρεσίες για τη σύνδεση ατόμων με αναπηρία με ευκαιρίες κανονικής απασχόλησης.</p> <p>Υπηρεσίες υποστηριζόμενης απασχόλησης.</p> <p>Υπηρεσίες καθοδηγούμενης κατάρτισης στη θέση εργασίας για υπαλλήλους με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης.</p> <p>Παροχή κινήτρων σε εργοδότες για την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία.</p> <p>Διασύνδεση φοιτητών με αναπηρία και φοιτητών με την αγορά εργασίας με ευθύνη των πανεπιστημίων.</p>
Συνηγορία	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Νομική κηδεμονία ατόμων με αναπηρία</p>	<p>Υπηρεσίες που σχετίζονται με τη δικαιοπρακτική ικανότητα των ατόμων με αναπηρία και την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη. Αντικατάσταση του υφιστάμενου συστήματος υποκατάστατης λήψης αποφάσεων με ένα σύστημα υποστηριζόμενης λήψης αποφάσεων).</p>

³⁴ Νόμοι: 4440/2016, άρθρο 25, 4590/2019, άρθρο 62, 4488/2017, άρθρο 23, 4369/2016, άρθρο 11, 4331/2015, άρθρο 13

Υπηρεσίες και διαδικασίες υποστήριξης για ηλικιωμένους³⁵

Επιδόματα	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Στεγαστική Συνδρομή: ένα επίδομα ενοικίου που καταβάλλεται σε ανασφάλιστους, οικονομικά ασθενείς ηλικιωμένους άνω των 65 ετών, οι οποίοι ζουν μόνοι ή με τους συζύγους τους</p> <p>Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων: ένα επίδομα που χορηγείται σε άτομα από 67 ετών και άνω με χαμηλό εισόδημα, τα οποία δεν απολαύουν σύνταξης, κοινωνικής ασφάλισης ή επιδόματος πρόνοιας.</p> <p>Δωρεάν πρόσβαση των ανασφάλιστων ατόμων στο δημόσιο σύστημα υγείας.³⁶</p> <p>Σύνταξη λόγω γήρατος, όταν τα άτομα συμπληρώνουν ένα συγκεκριμένο όριο ηλικίας και έχουν συγκεντρώσει συγκεκριμένο αριθμό ημερών ασφάλισης.</p>	<p>Υπηρεσίες σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και στο σπίτι</p> <p>Επίσημες υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας από κατ' οίκον φροντιστές που διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση και πιστοποίηση</p> <p>Πρόγραμμα τροποποίησης κατοικιών για την πραγματοποίηση φυσικών προσαρμογών στις κατοικίες ηλικιωμένων</p>

³⁵ <https://aplo.yeka.gr/Pages/Pronoia/ProstasiaOikogeneias/ProstasiAllikiomenwn.aspx>

³⁶ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=en&intPageId=4569>

Υποστηριζόμενη διαβίωση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Βοήθεια στο σπίτι³⁷: Κατ' οίκον βοήθεια για ηλικιωμένους που ζουν μόνοι. Περιλαμβάνει τρία προγράμματα:</p> <ol style="list-style-type: none"> το πρόγραμμα «Κατ' οίκον κοινωνική φροντίδα» που απευθύνεται σε ανασφάλιστους ηλικιωμένους και ανθρώπους με αναπηρία το πρόγραμμα «Κατ' οίκον νοσηλεία» που στοχεύει στη μετανοσοκομειακή νοσηλεία και ανάρρωση των ασθενών στον δικό τους χώρο το πρόγραμμα «Κατ' οίκον φροντίδα συνταξιούχων» 	<p>Δεν λειτουργεί τα σαββατοκύριακα και με διευρυμένο ωράριο στη διάρκεια της εβδομάδας</p> <p>Υπηρεσίες τηλεφροντίδας/τηλεϊατρικής για εξ αποστάσεως υποστήριξη ηλικιωμένων σε αστικές, αγροτικές και νησιωτικές περιοχές.</p> <p>Υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων παρακολούθησης μέσω ειδικών αξεσουάρ που φοριούνται, τηλεφροντίδας, συσκευών εντοπισμού GPS, ώστε οι ηλικιωμένοι να μπορούν να ζουν μόνοι με ασφάλεια για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.</p> <p>Προγράμματα κατάρτισης καθώς και πιστοποίηση ημεδαπών και αλλοδαπών για την αποζημίωση των φροντιστών των ηλικιωμένων και ειδικά εκείνων με σημαντικό βαθμό αναπηρίας.</p> <p>Προγράμματα κατ' οίκον βοήθειας για τους ηλικιωμένους με χρόνιες ασθένειες</p> <p>Προγράμματα ψυχαγωγίας στο σπίτι, για παράδειγμα παραστάσεις στο σπίτι από επαγγελματίες ηθοποιούς που επισκέπτονται μοναχικούς ηλικιωμένους και τους ψυχαγωγούν.</p>
<p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) Δημόσιες δομές ημερήσιας φροντίδας για ηλικιωμένους που δεν μπορούν να φροντίσουν πλήρως τον εαυτό τους και οι οικογένειες των οποίων δεν μπορούν να αναλάβουν τη φροντίδα τους, επειδή εργάζονται ή επειδή αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα ή προβλήματα υγείας. Τελούν υπό τη διαχείριση των δήμων.</p>	<p>Κινητές μονάδες αποκατάστασης και κινητές μονάδες διάγνωσης στελεχωμένες με διεπιστημονική ομάδα.</p> <p>Προγράμματα κατ' οίκον νοσηλείας</p>

³⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=en&intPageId=4570>

Στέγαση	
Υπάρχουν	Λείπουν
<p>Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΦΗ)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ μη κερδοσκοπικές (ΜΦΗ- ΜΚ), ορισμένες εντάσσονται στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, ▪ ιδιωτικά γηροκομεία,³⁸ <p>Ψυχιατρικά νοσοκομεία</p> <p>Εκκλησιαστικοί φορείς</p> <p>Δομές βραχυχρόνιας υποστηριζόμενης διαβίωσης για ηλικιωμένους με Alzheimer.³⁹</p>	<p>Ειδικές λύσεις στέγασης-διαβίωσης στην τοπική κοινότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • διαμερίσματα πολλών δωματίων, • υποστηριζόμενη διαβίωση στην τοπική κοινότητα, στο πλαίσιο μιας συνηθισμένης γειτονιάς, • στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, • κοινότητες συλλογικής κατοίκησης, • ειδικά σχεδιασμένες κατοικίες για ηλικιωμένους με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης, • προγράμματα συγκατοίκησης για ηλικιωμένους, ώστε να ελαχιστοποιούν το κόστος ζωής και να παραμένουν στο σπίτι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, • μονάδες ανακουφιστικής φροντίδας.

³⁸ <http://www.pemfi.gr/>

³⁹ <https://www.nstr.gr/>

Συστάσεις

Ο κατακερματισμός των κοινωνικών υπηρεσιών και των αρμοδιοτήτων αναγκάζει και τις τέσσερις ομάδες στόχου να απευθύνονται σε πολλούς δρώντες, μέσω σύνθετων διαδικασιών, προκειμένου να λαμβάνουν εν τέλει όλες τις κοινωνικές παροχές και τις υπηρεσίες υποστήριξης που δικαιούνται. Επίσης, δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για οποιονδήποτε συντονισμό, ο οποίος θα καθιστούσε δυνατή την ταυτόχρονη και πολυδιάστατη συνδιαλλαγή των δυνητικών δικαιούχων με τις υφιστάμενες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.

Σελίδα | 33

Σε αυτήν τη βάση, οι προαναφερθείσες προκλήσεις θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με τα εξής μέτρα:

- **Ανάπτυξη έντυπου υλικού και εύχρηστων πλατφορμών ενημέρωσης**, ώστε να παρέχονται με απλοποιημένο τρόπο στα μέλη κάθε ομάδας στόχου όλες οι σχετικές πληροφορίες για τις κοινωνικές παροχές και τις υπηρεσίες υποστήριξης που δικαιούνται ανεξάρτητα από την καταγωγή τους. Αυτές οι πληροφορίες θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνουν μια απλοποιημένη, αναλυτική περιγραφή ολόκληρης της διαδικασίας για την ένταξη του δυνητικού δικαιούχου σε κάθε υπηρεσία, πρόγραμμα και παροχή του πλαισίου κοινωνικής φροντίδας.
- **Πρόβλεψη συγκεκριμένων διαδικασιών και μορφών υποστήριξης για κάθε ομάδα στόχου**. Οι κοινωνικοί επιστήμονες στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες για κάθε ομάδα στόχου θα πρέπει να εργάζονται με τους δικαιούχους της ομάδας στόχου που τους έχει ανατεθεί. Αυτοί οι κοινωνικοί επιστήμονες θα πρέπει να έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση και εξειδίκευση, να γνωρίζουν όλες τις κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες που σχετίζονται με την ομάδα στόχου για την οποία εργάζονται, ενώ θα πρέπει να έχουν τη θεσμική δυνατότητα να παραπέμπουν και να συνδέουν τους δικαιούχους με υπηρεσίες υποστήριξης που παρέχονται από διάφορους φορείς, μέσω ευέλικτων και γρήγορων διαδικασιών.
- **Θέσπιση ηλεκτρονικής κάρτας πολίτη και για τις τέσσερις ομάδες στόχου**. Έτσι, κάθε δικαιούχος, χρησιμοποιώντας μόνο έναν αριθμό εγγραφής, θα μπορεί να διατηρεί έναν ηλεκτρονικό φάκελο με όλα τα απαραίτητα προσωπικά του έγγραφα, τα οποία θα είναι διαθέσιμα στον εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπο οποιασδήποτε υπηρεσίας κοινωνικής φροντίδας την οποία χρειάζεται ο δικαιούχος. Η ψηφιοποίηση των κοινωνικών υπηρεσιών θα μπορούσε σύντομα να καταστήσει δυνατή την αυτόματη αντιστοίχιση του αριθμού ηλεκτρονικής εγγραφής κάθε δικαιούχου με όλες τις κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες που δικαιούται, ανεξάρτητα της καταγωγής του. Με αυτόν τον τρόπο, οι δικαιούχοι έχουν άμεση και αποτελεσματική πρόσβαση στα δικαιώματά τους.
- **Κάλυψη σημαντικών θέσεων από μόνιμο προσωπικό**, το οποίο γνωρίζει τις ανάγκες των δικαιούχων. Το μόνιμο προσωπικό κοινωνικών δομών και υπηρεσιών θα πρέπει επίσης να έχει επιστημονική επίβλεψη, ώστε να διασφαλίζεται η υψηλή επίδοσή του και να αποτρέπεται η επαγγελματική εξουθένωση. Η συνεχής υπογραφή συμβάσεων, οι οποίες συχνά δεν ανανεώνονται, από το προσωπικό που εργάζεται σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, ειδικά σχολεία, κέντρα υγείας κ.λπ. δεν επιτρέπουν την οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ του φροντιστή και του δικαιούχου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο δικαιούχος να αποθαρρύνεται και να μην απευθύνεται στον φροντιστή, ούτε να αναζητά συστηματική βοήθεια και επίβλεψη για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει.

- **Διασφάλιση της σταθερής χρηματοδότησης των κοινωνικών υπηρεσιών.** Η επί σειρά ετών χρηματοδότηση της λειτουργίας δομών και προσωπικού μέσω του ΕΣΠΑ αποτελεί συνεχή παράγοντα ανασφάλειας για τους εργαζομένους και τους δικαιούχους σε δομές όπως τα ΚΔΑΠ, τα ΚΗΦΗ, τα ΚΔΗΦ κ.λπ.
- **Κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων σε νοσοκομεία και αστυνομικά τμήματα σχετικά με ζητήματα παιδικής προστασίας.** Είναι επίσης αναγκαία η εξειδίκευση των κοινωνικών λειτουργών του δημόσιου τομέα στο πεδίο της παιδικής προστασίας.
- **Ανάπτυξη προσβάσιμων ενημερωτικών δελτίων με σημαντικές πληροφορίες σχετικά με υπηρεσίες και μορφές υποστήριξης.** Μέχρι σήμερα, δεν έχει γίνει οργανωμένη, προσβάσιμη ενημερωτική εκστρατεία για τις υφιστάμενες υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας και τις υφιστάμενες παροχές. Για παράδειγμα, δεν προβάλλονται μηνύματα κοινωνικής ενημέρωσης με ηχητική περιγραφή, μετάφραση στη νοηματική γλώσσα και υπότιτλους σε πλατείες, στην τηλεόραση, σε σημεία δημόσιου ενδιαφέροντος για την εξυπηρέτηση του κοινού (π.χ. ΚΕΠ) κ.λπ. Κατά συνέπεια, οι δικαιούχοι κοινωνικών παροχών ενδέχεται να μην γνωρίζουν την ύπαρξη των συγκεκριμένων παροχών και να μην τις απολαύουν, εκτός αν ενημερωθούν τυχαία (και σίγουρα ελλιπώς) σχετικά με τα δικαιώματά τους. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί κάποιος που λαμβάνει ειδοποιήσεις πληρωμής δημοτικών τελών, αλλά δεν έχει ενημερωθεί ποτέ σχετικά με το ποιοι απαλλάσσονται από την καταβολή των τελών αυτών, ώστε να διαπιστώσει αν υπόκειται σε αυτήν την απαλλαγή. Μια άμεση λύση χωρίς κόστος θα ήταν η αποστολή προσβάσιμου ενημερωτικού υλικού μαζί με τους λογαριασμούς των Διευθύνσεων Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ) για διάφορα σημαντικά ζητήματα.
- **Εξασφάλιση της προσβασιμότητας των ιστοτόπων των δήμων και των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας από τα άτομα με αναπηρία.** Οι περισσότεροι ιστοτόποι των δήμων και των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής πρόνοιας δεν είναι προσβάσιμοι από τα άτομα με αναπηρία (τεχνικές προδιαγραφές WC AA). Ως εκ τούτου, ο δυνητικός δικαιούχος δεν μπορεί να αποκτήσει τη σχετική ενημέρωση, ακόμα και αν είναι εξοικειωμένος με τις νέες τεχνολογίες. Το ίδιο πρόβλημα παρατηρείται με τις νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες συνδιαλλαγής με το κοινό π.χ. άυλη συνταγογράφηση, βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής κ.λπ. Τα άτομα με αναπηρία, παρότι ωφελούνται από τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες, δεν έχουν την κατάλληλη κατάρτιση για τη χρήση τους. Συνεπώς, προκειμένου να εξυπηρετηθούν, εξακολουθούν να αναγκάζονται να μεταβαίνουν στις φυσικές υπηρεσίες και να βρίσκουν συνοδό που θα τους βοηθήσει στη συνεννόηση με το δημόσιο. Παράλληλα, δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη για τους τεχνολογικά αναλφάβητους συμπολίτες μας.
- **Οργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού:** πρέπει να ληφθεί η πρωτοβουλία για μια οργανωμένη εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, ώστε να προωθηθεί η δημόσια αποδοχή προσπαθειών κοινωνικής ένταξης ή επανένταξης.
- **Ορισμός αντικειμενικών και εθνικά συμφωνημένων δεικτών για την αξιολόγηση της παροχής υπηρεσιών** για όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες και δομές (κλειστές και ανοιχτές), καθώς και ενιαίων κριτηρίων και ενός ασφαλούς τρόπου ποιοτικής αξιολόγησης του προσωπικού και των υπηρεσιών από τους ίδιους τους φορείς παροχής υπηρεσιών.
- **Διευκρίνιση ρόλων και αρμοδιοτήτων μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων και μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών κοινωνικών υπηρεσιών.**

- **Υιοθέτηση εθνικών προτύπων ποιότητας**, τα οποία θα είναι υποχρεωτικά για τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, με κοινούς μηχανισμούς λογοδοσίας για τις κοινωνικές υπηρεσίες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.
- **Βελτίωση της εθνικής οργάνωσης και ρύθμισης της χρήσης εθελοντών σε κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας.** Ένα μεγάλο τμήμα της παροχής υπηρεσιών περιλαμβάνει εθελοντές, ωστόσο δεν υπάρχουν σαφείς κατευθύνσεις για την κατάρτισή τους, τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης και την εισαγωγή κινήτρων αμοιβής, με στόχο τη βελτίωση της βιωσιμότητας αυτών των υπηρεσιών. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της πανδημίας ενισχύθηκαν οι τηλεφωνικές γραμμές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των πολιτών στις οποίες συμμετέχουν εθελοντές. Ωστόσο, όταν οι εθελοντές σταματήσουν να προσφέρουν βοήθεια μετά τη λήξη της απαγόρευσης κυκλοφορίας, κάθε δικαιούχος θα αισθανθεί μοναξιά, ίσως και εγκατάλειψη.

Συμπεράσματα

Προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία αποϊδρυματοποίησης, πρέπει να δοθεί στους πολίτες η δυνατότητα να λαμβάνουν φροντίδα και υποστήριξη πιο κοντά στο σπίτι τους, μέσω διάφορων τοπικών υπηρεσιών (δημόσιων, εθελοντικών και ιδιωτικών), οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τις ανάγκες του τοπικού πληθυσμού και έχουν προσαρμοστεί στα τοπικά δεδομένα και τις προτεραιότητες. Οι κοινότητες αποτελούν το πεδίο όπου μπορούν να ευδοκιμήσουν προγράμματα πρόληψης. Με την ύπαρξη ενός ευρέος φάσματος υπηρεσιών στην τοπική κοινότητα υποστηρίζεται η αυτοφροντίδα, η ευημερία, η κοινωνική συμμετοχή και η ανεξαρτησία των ατόμων.

Σύμφωνα με το παρόν έγγραφο, οι στόχοι έχουν εν μέρει επιτευχθεί, καθώς στην τοπική κοινότητα παρέχεται ένα φάσμα υπηρεσιών. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν κενά στην ποικιλία και την ποιότητα των διαθέσιμων υπηρεσιών, τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν. Απαιτείται καινοτομία, προκειμένου να ευθυγραμμιστούν τα πρότυπα ποιότητας με τις ΣΔΠ και ΣΔΑΑ.

Παρατηρούμε ότι οι υπηρεσίες **για τα παιδιά** είναι αρκετά ανεπτυγμένες, ωστόσο είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η πρωτοβάθμια φροντίδα καλύπτει πράγματι όλες τις βασικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και να καλυφθούν τα κενά στη διαθεσιμότητα υπηρεσιών προγεννητικής και μεταγεννητικής φροντίδας μεταξύ των αστικών και των αγροτικών/νησιωτικών περιοχών.

Ένα ακόμα κενό που έχει αντίκτυπο στη συμμετοχή των γονέων στην αγορά εργασίας είναι η έλλειψη αγωγής στην πρώιμη παιδική ηλικία για παιδιά έως δύο ετών. Είναι, επίσης, σημαντικό να διασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τα προγράμματα μετά το σχολείο, συμπεριλαμβανομένων των δημιουργικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, καθώς και η πρόσθετη υποστήριξη των παιδιών με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης, τόσο κατά τις κανονικές σχολικές ώρες όσο και μετά το πέρας αυτών.

Προτείνεται η οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών σε τρία επίπεδα: (πρωτοβάθμια) φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, εξειδικευμένη φροντίδα και φροντίδα για πολύ αυξημένες ανάγκες (ενίσχυση των υπηρεσιών υποστήριξης για οικογένειες και παιδιά με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης). Ένα άλλο ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο που λείπει είναι η φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας στο σπίτι των ατόμων και η υψηλής ποιότητας φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Όσον αφορά στα παιδιά που βρίσκονται σε ίδρυμα, ένας θεμελιώδης τομέας επενδύσεων, λόγω του αντικτύπου που έχει στην επιτυχία της αποϊδρυματοποίησης, είναι η υποστήριξη κατά τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

Μια βασική εναλλακτική για την τοποθέτηση σε ίδρυμα είναι οι επιλογές ανάδοχης φροντίδας. Απαιτούνται επενδύσεις σε πολιτικές που αφορούν στην έκτακτη και την ειδικευμένη ανάδοχη φροντίδα για παιδιά με σύνθετες ανάγκες. Αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί με υπηρεσίες για την υποστήριξη των ανάδοχων/θετών οικογενειών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής εκπαίδευσης και υποστήριξης σχετικά με συναισθηματικές και οικονομικές πτυχές στους ανάδοχους γονείς, καθώς και της αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ ανάδοχων οικογενειών.

Όσον αφορά στις διαθέσιμες υπηρεσίες για **παιδιά με αναπηρία**, εντοπίζονται και εδώ εδαφικές ανισότητες. Οι αγροτικές και νησιωτικές περιοχές παρουσιάζουν έλλειψη διαγνωστικών υπηρεσιών με επαρκές προσωπικό, υπηρεσιών οικογενειακής στήριξης (δηλ. συνεχών υπηρεσιών που υποστηρίζουν την οικογένεια πριν και μετά τη διάγνωση, παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα και

αμοιβαία υποστήριξη για οικογένειες, ομάδες συνηγορίας, προγράμματα ενδυνάμωσης οικογενειών) και υπηρεσιών τηλεφροντίδας/τηλεϊατρικής για εξ αποστάσεως υποστήριξη.

Γενικά, προκειμένου να αποτρέπεται η ιδρυματοποίηση, πρέπει να αναπτυχθεί ένα οικονομικά προσιτό και κρατικά χρηματοδοτούμενο φάσμα υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης. Είναι ευρέως γνωστό ότι, λόγω της έλλειψης ολιστικού πλαισίου υπηρεσιών πρώιμης παιδικής παρέμβασης, χάνονται πολύτιμα χρόνια στα πρώιμα στάδια της ανάπτυξης των παιδιών με αναπηρία. Έτσι, το παιδί δεν μπορεί να ενταχθεί αποτελεσματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία, με συνέπεια να μην εντάσσεται επαρκώς στην τοπική κοινότητα. Η πρώιμη παρέμβαση θα εξασφαλίσει επίσης ίσες ευκαιρίες, ειδικά για τις φτωχότερες οικογένειες που περιλαμβάνουν μέλη με αναπηρία.

Σελίδα | 37

Απαιτούνται επενδύσεις σε προληπτικές υπηρεσίες υποστήριξης με ολιστική προσέγγιση για την αποτροπή της μελλοντικής ιδρυματοποίησης, καθώς και η συνεχής παροχή υπηρεσιών υποστήριξης για παιδιά με αναπηρία στη διάρκεια της ζωής τους.

Θα πρέπει επίσης να προωθηθεί η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, μέσα από τη δημιουργία προσαρμοσμένου εκπαιδευτικού υλικού, την κατάρτιση των επαγγελματιών των σχολείων, την ευαισθητοποίηση και τις υπηρεσίες που διευκολύνουν την ένταξη των παιδιών με ανάγκες υποστήριξης στο κανονικό σύστημα εκπαίδευσης.

Ένας άλλος τομέας ανάπτυξης είναι αυτός των υπηρεσιών προσωρινής φροντίδας (π.χ. κατασκηνώσεις βραχυχρόνιας διαμονής) για την προσωρινή ανακούφιση οικογενειών με αυξημένες υποχρεώσεις φροντίδας, οι οποίες διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην υποστήριξη των γονέων και αποτρέπουν την ιδρυματοποίηση και την κακοποίηση.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας θα πρέπει να περιλαμβάνουν υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας με οικογενειοκεντρική προσέγγιση, υπηρεσίες οικογενειακής βοήθειας για οικογένειες με παιδιά που έχουν αυξημένες ανάγκες υποστήριξης, καθώς και υπηρεσίες προσωπικής βοήθειας για παιδιά με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης.

Όσον αφορά στα **άτομα με αναπηρία**, παρέχονται διάφορες υπηρεσίες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει έντονη ανάγκη για καινοτομία με στόχο την υλοποίηση της ΣΔΑΑ και του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας.

Θα πρέπει να διατίθεται υποστήριξη στο σπίτι μέσα από την ανάπτυξη μακροχρόνιων υπηρεσιών και εξατομικευμένων δομών υποστήριξης σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, υπηρεσιών προσωπικής βοήθειας, υπηρεσιών προσωρινής φροντίδας και υπηρεσιών έκτακτης βοήθειας, υπηρεσιών τηλεφροντίδας/τηλεϊατρικής για εξ αποστάσεως υποστήριξη σε αγροτικές και νησιωτικές περιοχές, μηχανισμών παρέμβασης σε περίπτωση κρίσης και υπηρεσιών έκτακτης υποστήριξης, υπηρεσιών αμοιβαίας βοήθειας και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Στον τομέα της στέγασης, πρέπει να παρέχονται διάφορες επιλογές, όπως δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης που θα ομοιάζουν με οικογενειακές κατοικίες και όπου ο αριθμός των ατόμων που θα ζουν σε αυτές θα σχηματίζει κατά κανόνα μια οικογένεια, υποστηριζόμενη διαβίωση στην τοπική κοινότητα στο πλαίσιο μιας συνηθισμένης γειτονιάς, διαμερίσματα πολλών δωματίων, στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, κοινότητες συλλογικής κατοίκησης, ειδικά σχεδιασμένες κατοικίες για άτομα με αναπηρία και αυξημένες ανάγκες υποστήριξης, προγράμματα συγκατοίκησης (ελαχιστοποίηση του κόστους ζωής και παραμονή στο σπίτι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα). Αυτό

θα πρέπει να συνοδεύεται από υπηρεσίες για τη μετάβαση από τα ιδρύματα στην ανεξάρτητη διαβίωση.

Στον τομέα της απασχόλησης, παρατηρείται έλλειψη υπηρεσιών που συνδέουν τα σχολεία επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης ή υπηρεσιών για τη σύνδεση των ατόμων με αναπηρία με ευκαιρίες κανονικής απασχόλησης, καθώς και υπηρεσιών καθοδηγούμενης κατάρτισης στη θέση εργασίας για υπαλλήλους με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης.

Σελίδα | 38

Το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να αποφασίζουν για τη ζωή τους εξαρτάται επίσης από τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα. Πρέπει να αναπτυχθούν υπηρεσίες που θα διασφαλίζουν τη δικαιοπρακτική ικανότητα και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, καταργώντας μηχανισμούς κηδεμονίας και παραχωρώντας πλήρη αναγνώριση ενώπιον του νόμου για τα άτομα με αναπηρία. Τέλος, η ανεξάρτητη διαβίωση θα πρέπει να συνοδεύεται από την ένταξη στην τοπική κοινότητα, μέσω των αντίστοιχων υπηρεσιών, όπως είναι οι κοινωνικές λέσχες και τα προγράμματα/οι πρωτοβουλίες αυτοσυνηγορίας.

Όσον αφορά στους **ηλικιωμένους**, υπάρχει σε ισχύ ένα σύστημα που περιλαμβάνει παροχές, ημερήσια φροντίδα, βοήθεια στο σπίτι, συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες και λύσεις στέγασης. Ωστόσο, ορισμένες υπηρεσίες λείπουν, ενώ για άλλες απαιτείται καινοτομία, προκειμένου τα άτομα να έχουν μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής, διαβίωσης στην τοπική κοινότητα και συμμετοχής στην κοινωνία.

Συγκεκριμένα, παρατηρείται έλλειψη υπηρεσιών σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και στο σπίτι, καθώς και επίσημων υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας από κατ' οίκον φροντιστές που διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση και πιστοποίηση. Επιπλέον, θα χρειαστούν επενδύσεις για την τροποποίηση κατοικιών με στόχο την πραγματοποίηση φυσικών προσαρμογών στις κατοικίες ηλικιωμένων.

Προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη ένταξη, θα πρέπει να αναπτυχθούν προγράμματα για τη δημιουργική αλληλεπίδραση των ηλικιωμένων με νεότερες πληθυσμιακές ομάδες, όπως δραστηριότητες μεταξύ γενεών, ώστε να αποτρέπεται η ιδρυματοποίηση και να καταπολεμάται το αίσθημα της μοναξιάς και της απομόνωσης.

Θα μπορούσαν να βελτιωθούν οι υπηρεσίες μεταφοράς των ηλικιωμένων από και προς τις υπηρεσίες, μέσω της χρήσης δημόσιων οχημάτων σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση. Θα πρέπει να διατίθενται κινητές μονάδες αποκατάστασης και κινητές μονάδες διάγνωσης στελεχωμένες με διεπιστημονική ομάδα, καθώς και προγράμματα κατ' οίκον νοσηλείας. Στις αγροτικές και νησιωτικές περιοχές υπάρχει ανάγκη για υπηρεσίες τηλεφροντίδας και τηλεϊατρικής για υποστήριξη εξ αποστάσεως.

Οι ειδικές λύσεις στέγασης-διαβίωσης στην τοπική κοινότητα θα πρέπει να περιλαμβάνουν διάφορες επιλογές, όπως διαμερίσματα πολλών δωματίων, υποστηριζόμενη διαβίωση στην τοπική κοινότητα, στο πλαίσιο της γειτονιάς, στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης, κοινότητες συλλογικής στέγασης, ειδικά σχεδιασμένες κατοικίες για ηλικιωμένους με αυξημένες ανάγκες υποστήριξης και προγράμματα συγκατοίκησης για ηλικιωμένους, ώστε να ελαχιστοποιούν το κόστος ζωής και να παραμένουν στο σπίτι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.